

Cédulák XXXVII.

– hallgatom a Kossuth rádió L. N. A. úti beszámolóját, aki turistaként megmászta a Sínai-hegyet, Mózes kőtábláinak helyszínét. Éjjel indultak neki a 3750 lépcsőnek, amely fölvisz a csúcsra, ahonnan – ha még időben fölérnek – megnézhetik a napfölkeltét. Az út emberpróbálóan nehéz, ráadásul tevék is haladnak közöttük, fölszedve a fáradt turistákat. Ezekért a szolgáltatásokért alkudozni kell a tevék arab gazdáival, azok pedig a díj átvétele után is kérnek, ordítva követelnek még pénzt, és a tevé sem visz föl egészen a csúcsig, az utolsó félórát gyalog kell megtenni. Mindezt éjszakai sötétben, lépcső- és embertengerben, ahol mindenki a saját nyelvén hangoskodik, a beduinok tevéiket és szolgálataikat kínálják – miközben az Isten zsidók számára készült kinyilatkozásának szent helyére igyekeznek – áhítattal. Fölérnek a csúcsra, még sötét van, a tömeg hangos, semmi jele az Isten iránti tiszteletnek. Egyszeriben valami rózsás fényesség jelenik meg az égi sötétben, terebélyesedik, már a környező hegyek is fölűnnek, mintha minden értelmet nyerne, a zsvajv elhalkul, csöndben bámulják a jelenést. Majd rendben leérnek a hegy lábához, éppen oda, ahol Mózes dühében – mivel távollétében népe visszatért a pogánysághoz, az Aranyborjú imádatához – égiség indulattal földhöz vágta a kőtáblát. A Szent Katalin-kolostor ott van most is, mint ötezer évvel ezelőtt is, amelyben az „égő csipkebokor”-ereklyét őrzik. A kör bezárult – mondja a riporter –, minden a helyére került, mormolom szavait. Isten, a nép és újra a próbatétel – őrizd meg hitedet, tartsd be a törvényt!

– az '50-es évek közepén az újszegedi strand annak, aki nem használta a kabint, ingyenes volt. Magányos kis kölként egy szál klottgatyában mindennap: irány a strand! – és a szépséges, ragyogó folyó. Állt egy bárka is a part mellett, a

légynek sem ártva leülhettem ott én is. Mindenféle fura alakok uralták a terepet... Fejest ugrottak, én nem tudtam, csak lóbáztam a lábam az uszály szélén. A Tisza ragyogott, nem volt semmi szemét – mert nem is volt mit eldobnunk. A strand egyetlen (az ivóvízkúton kívül) ingyenes szolgáltatást nyújtott: üvöltött, áradt a zene. Kéthárom hatalmas hangszórót tettek a fákra, és onnan bömböltették. Hajszállra olyan érzésed lehetett, mintha valami összejövetele lennél vendég te is – hallgathattad, gondolkodni sem kellett, elég volt, hogy elviseld. Az egyik slágerből később afféle szólásmondás lett, úgy szólt, hogy: *Csak a szépre emlékezem...* A szép emlék ritka vendég, nem is szabad elemezni, forgatni, mert elillan. Tízéves ha lehettem, Édesanyám elindult valahová, én kikísértem a kapu elé, ott, Újszeged vastorony felőli végén, a Zsombolyai utcában, és ő valami különös mosollyal az arcán, mintha csak felnőtt lennék, a kabát övét megnyitva mutatta az alatta lévő szakadást, magyarázatul annyit mondott: *Így csalom a világot.* Akár útravaló is lehetne, de nem használtam, sajna...

– olvasom a Magyar Nemzet hétvégi számának cikkét, *Hanyatlík az intelligencia* címmel. Először az olvasási kedv egyetemes hanyatlására gondoltam, de a szerző az IQ-tesztek eredményének európai hanyatlására keresett indokot. Onnantól, hogy az *emberiség* szellemi képessége tömegméretekben túljutott a csúcson (?), eljutottunk odáig, hogy a technológiai információk özönétől szenvedő százmilliók eltompultak, képtelenek alapos döntést hozni, mert az infótenger elsodorja őket... Jó lenne valami rendet vágni benne, de vélhetően nem lehet, időközönként robbanással szaporodik. Az embert maga alá temeti. Különben az IQ-tesztek eredményének romlása Angliától Skandináviáig általános, az ezredfordulótól tapasztalható. Vélhetően ez

ránk, magyarokra is igaz, de kevés a hazai felmérés. A nyugati hanyatlás lehetséges okaihoz még annyit, hogy a nemzedékek óta tartó jólét nem tornáztatja az elmét. Manapság a munkahelyek jelentős hányada egy hatalmas háló része, amelynek ha egy-egy négyzetét elfoglaltad – mákszemnyi helyedre kerültél. Onnan lehetetlen átlátni az egészet – nem is tanácsos, még észrevesznek... Jönnek helyünkre a robotok, készül a hely az ufólégióknak? Nagyobb gond, hogy mindez magától nem fordul jó irányba – megoldást nem ismerünk. Butulunk? Netán rosszak a tesztek?

– ...olyan hajszálpontosan így képzelték a nagy álmodók, s némi tömeges fejevétel után terjedt is köztünk az eszme, mint a ragály... Horváth Elemér versbe foglalta a vágyott vagy csak hitt jövőt. Ígyigen: „*nincs többé háború / se robot se elidegenedés / se irigység, egyenlőek vagyunk / magunk teremtette paradicsom / s mint az első majdnem tökéletes / a szabadság az egyetlen kígyó*”. Igen, az ember szabadságvágya nem illet a különben gyermeki boldogságba... A történet szerint Ádám amolyan kertgondnokféle feladatot kapott, gondozni az ezernyi virágot, fát, mindenféle teremtményt. Történt mindez, amikor *párduc feküdt a gödölyével*. Az Úr hamar észrevette: Ádám boldogság helyett unatkozik. Megteremtette hát neki Évát, beszélgetőtársnak. Éltek, éldegéltek. De a millió kertlakó meg csak várakozott. Nem vadásztak, nem szaporodtak – vártak valamit. Csöndben lehettek, különben a hangzavar széttörte volna majdnem tökéletes világukat. És akkor robbant a bomba. Éva előtt megjelent a kígyó. Bár már előbb figyelmeztette őket az Úr, két fa gyümölcse tilalmas előttük – egyik az örök élet fája, másik a tudásé. Ezt látszólag elfogadták, nem tiltakoztak, nem is kérdeztek. És a kígyó Évához fordult csábításával. Őt tartotta könnyebb célpontnak? Ádám pedig követte a társát – dönthetett volna másként? Sorsára hagyja asszonyát, marad újra egyedül? A Paradicsomkertben mindene megvolt, csak a kaland izgalma hiányzott, az ismeretlen holnap! Ez nekünk, mai embereknek is olyan fontos, mint ősapánknak? Vagy egyszerűen lebecsülte tettének büntetését? Életkorom miatt vagy másért, de eszem ágában sem lenne vállalni a kiűzetést. De ha ott

volna Éva? És egy harapásnyi alma adott ennyi tudást, ami ide vezetett! Döbrentei Kornél költő megjegyzésére nincs emberi válasz: Isten és az ember teljessége fölfoghatatlan.

– költői, ahogy a szellőrózsa hajladozik az egyszer északról, másszor délről fújó szélben... – a szélirány folyton változik, az erkélyládába ültetett vékony virágszál meg követi. Nem is tethetne mást, a szél erősebb. Ő különben is erre termett – hajlong erre meg arra. Álomszép, halvány rózsaszín szirmai ugyan a végtelen magas ég felhőire néznek, de a szél nem enged. Tiltakozni mit érne? És kinél? Ha nem tépi le a vihar az ékeket, már siker! Tűri, mi több alkalmazkodásra termett. Viteti magát a levegőárral. Rossz irány – jó irány? Mint a zsoldosnótában: egyre vagy bitóra megy – „*Mink volnánk hát a foltozott / irhájú hírhedt zsoldosok, / kiknek egészen egyre megy, / hogy völgybe, avagy hegyre megy, / parasztra, úrra, papra megy, / bitóra vagy csak babra megy.*” (Faludy György *Landsknechnóta a XVI. századból*) Csak az ember nyüszítene, keresve kifogást, indokot – a virág viszont így él: mit sem törődve mással, megmaradni akar, túlélni. Nem használni, tetszeni nekünk – föld, víz, levegő, napfény... jó szót sem kér, biztatást – nem miattunk nyílik, bár én dugtam egy kevéske földbe. Állítólag többen nézegették a megállóból, amíg várakoztak. *Herceg, hátha megjön a tél is!* Te mondd neki? Ősszel elszárad, tavasszal újra nyílik. Ha megéred – láthatod.

– szegény, szerencsétlen emberiség folyton hinni akar. Ezt az első világháború utáni, még omlékony, afféle „*csak egy nap a világ*” hangulatban írta egy magyar író Pesten, akit Ady, mint olvasom, zseniális poétalánynak nevezett. Ez a távlatok nélküli, Trianon utáni csodaváró hangulat eleinkkel maradt, egészen az oroszok bejöveteleig. Onnantól fogva kőkemény diktatúra állt őrséget a hivatásos csodavárók fölött, és teljes vértetben előléptek jövőnk boldog távlatai. Meg örök és bonthatatlan barátságunk a vörös óriással, amely a későbbiekben váratlanul föloszlott, de akkor ezt még csak a setét reakció merészelte (és legföljebb a budin) gondolni, meg a Nagymama, aki pontosan ezekben a kora '50-es években mondta többször is – jövőre be-

jönnek az amerikaiak. Helyettük berobbant a forradalom, amikor már nem lehetett tovább túrni... Elhűlve olvastam a minap, mekkora lelki sebet ejtettünk a magas kultúrájú nyugati (számunkra) példakép-értelmiségen, amely beskatulyázott bennünket a *boldog bal* feliratú dobozkába, ahol olyan bájosan elvagyunk, majomként a ketrecben. Pedig J. P. Sartre megértette már '56-ban, mi történik a vasfüggöny másik oldalán, ezért lépett ki a francia pártból. Emlékszem, még Kádár országlása utolsó idején hangzott el a kérdés: lehet-e rántottából nyers tojás? Kétkedtek. Azóta sokaknak sikerült, sokan föladták az útkeresést. Az a megállapítás, hogy az emberiség még mindig hinni akar valamiben – mára valahol elveszett. Az európaiak alkalmasint lemondtak az ideákról. Tartok tőle, a fiatalok kiváltképp. Legyenek hálásak, hogy megspóroltuk nekik az üresjáratokat? Nincs mit tenni, ide értünk. Ha fordulna a szél, észreveszi valaki?

– szodómiával vádolták, hirdeti a bulvárlap – Leonardo Da Vinciről. Volt valami ködképem a nevezett szörnyűségről, amely állatokkal való *fajtalankodást* jelent. Leonardo tisztázódott, de ráaggattak elég sok mást is, még földönkívüliekkel való kapcsolatot is. Kedvelte a nagy tivornyákat, imádta a nőket, élvezte az életet. Vagy tucatnyi testvére volt, akik kismizmizték az örökségből. Az, ahogy ő eljutott Isten teremtett világának megértéséig – példa nélküli. A bulvárlap szerkesztője figyelemfelkeltésként választotta a szodómia vádját, mert ma ilyen eszelős világban élünk, ez csupán ennyit jelent. Mondani róla VALAMIT. Nem érdemít. Géniusz volt: rajzolt, festett – továbbá álmódott repülőt, helikoptert, pusztító fegyvereket, hasznosította volna a vízenergiát. A repülés erősen foglalkoztatta, és rajzain, festményein az ember megnyílt a maga teljességében. Állítólag Jézus tanítványait utcai modellekről mintázta, mint Bosch tette a Keresztvivő nézőközönségének rémarcai esetében... Állítólag feltűnően ragaszkodott Mona Lisa festményéhez, mindenhová hurcolta. Jó lenne tudni, végül is ki volt a modell? Leonardo olykor gyönyörködtetni akart – manapság ez ritkán divat.

– rosszkedvünk telét York napsütése (olykor nem) fújja szét. Bocsánat a Mestertől, de így

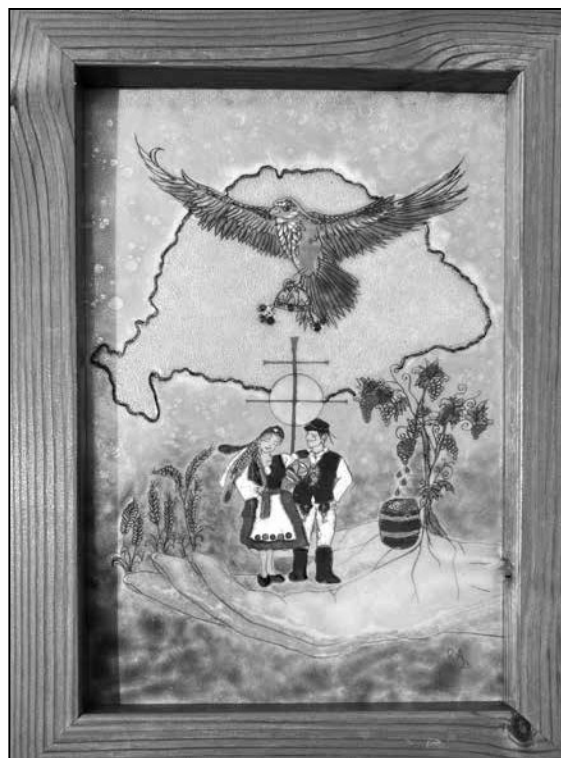
tapasztalom. Éjjel kopogott az eső, amikor elaludtam, és ez olyan jó érzés volt, amilyen ritka ezen a 120 éves hőségrekordot megdöntő nyáron, amikor már szárazon zörögtek a levelek a szélben nyár közepén! A fiatalok most is szépek, lányok meg fiúk arca ragyogott a sikeres egyetemi felvételi után, a reklámklány úgy mosolyog a kilátóból, mindjárt nyakadba ugrik! Egyszóval az élet még gyönyörűséges – de ami következik, a távlatok, rémisztők. Lehet, ez csak az európai kultúra végnapjait jelzi, a tengerentúli világ olyan hatalmas, talán képesek lesznek kimászni a megzavarodottak gödreiből. A föld kifosztásának fenyegetését már most félhetjük, gyerekeink, unokáink számára rémálommá válhat... Buda Péter elemző helyzetértékelésében az úgynevezett szokott veszélyek mellett megjelent egy újabb: az eszelős robotikai verseny közepette megőrzi-e az ember a józanságát, vagy a világhatalomért folyó küzdelem fölemészti azt? Megengedőbbé válnak-e a nagyhatalmak egymás iránt, vagy semmitől sem korlátozva folytatják, ami most van, a kirekesztő uralomra törést? Ellenállni a végső eszközök bevetésének: eddig sikerült elkerülni az atomcsapást. Ezután, sőt már jelenleg is új eszközök álltak hadrendbe – mi lesz a sorsuk? Nem tartozik rám, csak kiirthatnak vele – már ha olyan fontos lennék nekik, vagy Te, drága kétkedő Testvérem.

– talán, ha még egyszer kezdenéd... Nem lehet. De ha mégis? Végigmennél újra? Ilyen kérdés nem hangzott el, csak gyötrődve mormolod: mit válaszolj? Előlről kezdeni újra? Önszántadból nem tennéd. Még akkor sem, ha *ezzel a mai tudással...*, a tudás lehet, de meg nem segítene... Valami védelem lehetne, bizonyosan, főként, hogy ne higgy olyan felhőtlenül senkinek, pláne ne tedd elvárás miatt. Igyekezted, de nem voltál közülük való. Jobb sem, rosszabb sem nagyon. Más... Mint mindenki, tennéd hozzá – bizonytalanul. Az ég megsegít, tapasztaltad, de ez nem rajtad áll – kérheted, sőt kérjed is, de sorsod buktatói várakoznak rád utadon – ezer alakban. Amit hoztál: a fene nagy szívedet, titkon kicsinyességet (!), de ne terhelj másokat nyíltsággal, mert sokan készületlenek. Nem képes kérni, de elfogadni sem. Önvédelem, képmutatás? Inkább csak kuckójába bújva élnek megannyian, nem

is foglalkoznak a világgal. Családja az, amit természetes életközegének tud, és egyedül ismer ebből a végtelen világból, és nem többet. Nem is vágyik másra. Igen, örökségül kapta természetét, s könnyen lehet, majd úgy megy el – szembe sem néz magával, nem tudja meg, ki volt, csak leéli, amit ráért a sors, aztán vége... Nem próbál kinyílni – jól elvan a maga zugában. Manapság mintha még többen élnének így, mint korábban. A magányosak kora érkezett közénk. Nem vagy kivétel, legföljebb vágyakozol, még szerencse... Mostanában, hogy hallgatod a sportolókat: sírva vallanak kamera előtt, milyen rettenetes szenvedés előzte meg a diadalt, mélypont, sorozatos lemondás, áldozat és lelkük mélyén kétkedés, képesek-e rá. Elérik a célt? Egyáltalán, érdemes ez az örökös lemondás, küzdelem, lihegő törtetés egy álom után? Visszanézve – megérte. „Mondottam ember: küzdj és bízva bízzál!” Több útravalót ne remélj!

– '56 dicsőséges forradalmáról, úgy tűnik, már mindent elmondtak, amit csak lehet, és nem a cenzúra vetett gátat a további dicsőítésnek... Egy cselekedet különben is más szférából való, mint a szóbeli értékelés... Szavakkal el lehet mesél-

ni valami történést, de az nem pótolja az eseményt... A szó elszáll, a cselekedet az, ami visszavonhatatlan! Adja az ég, hogy soha többé ne kerüljön ismét olyan helyzetbe népünk, hogy a megtorlás megállíthatatlan dühe, a féktelen indulat törjön elő a tárgyalás helyett... A forradalom leverését követően az újra megszerzett hatalom édes mákonya kényeztette a bársonyszékben heverőket... Tengernyi vér és szenvedés nyomán... A nép is gyarapodhatott... mértékkel, de mégis! A világ persze nem maradt egy helyben, egyszer csak a nagy SZU is darabokra szakadt a '90-es évekre, lépni kellett itthon is, a türelmi idő lejárt... Nehéz úgy úgy átmenteni a hatalmat, hogy közben a díszlet ne változzon... M. Kiss Sándor történész a minap elmesélte: Horntól azt kérte az akkori nyugati politikai elit, hogy tessék más nótát füttyülni, különben nincs NATO-tagság! Pozsgai „népfölkelése” nem volt elég, '56 igenis forradalom volt! A megszokott nóta változott, beilleszkedésünk feltétele, új nóta kell... Cserébe jött a NATO-tagság, a régi hatalmi elit, ha nem is egységesen, ha nem is a bíróság, de a cégek, intézmények élére állhatott, majd a választásokon széthúzódott... S az istenadta nép? Túlélte őket is...

Ragány Adrienn: A kérés